

ZEEUWS TIJDSCHRIFT

ZEEUWS TIJDSCHRIFT 65 314 2015 € 12,50

Geloof in Zeeland

Goddelijke strijd op het Zeeland Nazomerfestival

tekst KAREN KROESE

Tijdens het komende Zeeland Nazomerfestival zijn er twee voorstellingen op locatie die op zeer uiteenlopende manieren een duidelijke link hebben met religie: *Saul* en *Soeur Sourire*. Op dit moment, mei 2015, zijn we nog aan het begin van de repetitieperiodes. Tot aan de première zal er nog veel veranderen aan de producties. Tekst en muziek worden op elkaar afgestemd, vormgeving, kostuums en licht zijn in ontwikkeling. De voorstellingen worden uiteindelijk op maat voor de festivallocaties gemaakt en zullen in deze vorm alleen in Zeeland te zien zijn.

*God is licht.
God is donker.
God is alles.
God is alles tegelijk.
Alles wat we niet kennen
heeft een naam.
Aan alles wat we niet weten
en niet begrijpen
hebben we een naam gegeven.
Die naam is God.
(...)
God heeft niet geluisterd
Toen ik 'Nee' wilde zeggen.
(...)
Nergens vind ik hem nog.
Niets laat hij van zich horen.
Ik ben alleen.*

[fragmenten uit *Saul*, tekst Rob de Graaf]

Mythologisch gevecht

Saul is een grootschalige productie waarin tekst en livemuziek elkaar uitdagen. De oude lasloods – verlaten industrieel erfgoed – aan de binnenhaven in Vlissingen versterkt de eenzaamheid van de Bijbelse figuur Saul aan het eind van zijn leven. Deze tragische koning gaat ten onder aan twijfel. Twijfel aan zichzelf en twijfel aan God. Dat God hem heeft uitverkoren voor het koningschap ervaart Saul als een vloek. Hij blijft eenzaam achter in een ultiem gevecht met zichzelf. Geïnspireerd op een figuur uit het Oude Testament wordt deze *Saul* een universeel menselijk verhaal. Het gevecht dat Saul levert is meer mythologisch dan religieus. In de mythologie gaat het altijd om de mens versus de goden. De held wil zich – in zijn overmoed – meten met de goden. Uiteindelijk verliest hij dit gevecht en moet hij zijn meerdere erkennen. Hij zal ten onder gaan aan de gevolgen van zijn menselijke hybris.

In de voorstelling *Saul* speelt acteur Dirk Roofthoofd de hoofdrol. Hij is de Bijbelse figuur aan het eind van zijn leven. Saul levert een gevecht met zichzelf, zijn koningschap en met zijn geloof in God. Zijn tegenspeler is de David Kweksilber Big Band: 26 muzikanten waaronder één operazangeres en een tapdanser. In wezen is de muziek ook een personage, de verbeelding van Sauls strijd, zijn inspiratie, zijn steun en tegenkracht.

Zuster Glimlach

Soeur Sourire vertelt het verhaal van Jeannine Deckers,

een eenvoudige maar intelligente Belgische bakkersdochter. Ze besluit het klooster in te gaan. In 1963 scoort ze onverwacht als Zuster Glimlach een wereldhit met het lieflijke *Dominique*. Het succes versterkt haar verlangen om haar leven niet alleen te wijden aan God, maar ook met haar muziek haar ideeën over het leven en God uit te dragen. Ze verlaat het klooster en keert terug in de maatschappij. Ze probeert haar carrière voort te zetten, maar het blijft bij die ene megahit. Niemand blijkt meer op haar te wachten. Behalve de belastingdienst en haar jeugdvriendin Annie.

De jaren zestig van de vorige eeuw – de tijd waarin *Soeur Sourire* zich afspeelt – stond in het teken van de drang naar meer individuele vrijheid. Het afwerpen van autoriteit, in welke vorm dan ook, werd toen salonfähig. Dat kon de politieke partij zijn waar je familie al generaties lang op stemde, maar ook de schoolleiding, de gevestigde orde en het instituut kerk. In de katholieke kerk werd de progressieve wind die heel even opstak snel in de kiem gesmoord. Toch zijn er nog overblijfselen van die revolutie zoals het gebruik dat de pastoor nu tijdens de dienst met zijn gezicht in plaats van met zijn rug naar de mensen staat. En de mis is niet meer in het kerklatijn maar in het Nederlands. Een gelijke benadering van mannen en vrouwen binnen de kerk is nog steeds niet bereikt net zomin als homoseksualiteit geaccepteerd is.

Eendagsvlieg

In principe biedt het klooster een veilig thuis waar de liefde van en voor God intens ervaren kan worden. De maagdelijke non als bruid van God. Toch breekt Soeur Sourire met dat huis, uit drang naar individuele vrijheid. Toch blijft ze op zoek naar zingeving, in haar muziek, de hitparade en in de liefde. Uiteindelijk trekt ze zich met haar Annie helemaal terug uit het leven, gedesillusioneerd. Letterlijk verlaten door God en iedereen; zo voelt dat voor haar in ieder geval. Haar zelfmoord werd toentertijd door de katholieke kerk beschouwd als een doodzonde en daar is nog niets aan veranderd.

Soeur Sourire had haar *fifteen minutes of fame* met het lied *Dominique* en dat succes staat de rest van haar

Louis van Beek speelt de titelrol in *Soeur Sourire*. Foto Ben van Duin.

leven haar geluk in de weg. Dat is nog steeds herkenbaar in deze tijd waarin kandidaten bij programma's als *The Voice of Holland* de dag na de finale al bijna zijn vergeten, waarin een politicus het ene moment als de verlosser wordt binnengehaald om het volgende moment door de zijdeur te worden afgevoerd. Het is de tragiek van de eendagsvlieg. Vandaar dat *Soeur Sourire* de ondertitel *Leven en dood van Gods eendagsvlieg* heeft meegekregen.

Zijn of schijn

Artistiek leider van het Zeeland Nazomerfestival, Alex Mallems, zegt dat het puur toeval is dat tijdens deze vijftiende editie van het festival twee van de drie locatievoorstellingen over personages gaan die worstelen met hun geloof in God, die twijfelen aan de betekenis van religie in hun leven. 'Misschien heeft het te maken met onze huidige tijdsgeest, maar voor theater maakt juist die menselijke twijfel aan een hogere macht en het daardoor teruggeworpen worden op jezelf, de personages interessant', geeft Mallems aan.

De onmogelijkheid om de opdracht die je hebt gekregen in dit leven te vervullen, is een verbindend element. Of dat dit nu letterlijk een opgave is van God (*Saul*) of een opdracht die je jezelf hebt opgedragen (*Soeur Sourire*), de deceptie blijft gelijk. De strijd die je moet leveren is van alle tijden, gelovig of niet. En bij het slot is er onherroepelijk de dood.

Theater is een spiegel voor wat leeft in de maatschappij. De manier waarop wij nu omgaan met religie is daar een aspect van. Strijd en twijfel op zich maakt het drama niet boeiend. Het is de mens achter het personage waar het uiteindelijk om draait. 'To be or not to be', blijft de oervraag van het toneel. Acteur of personage, zijn of schijn.

Zeeland Nazomerfestival: van 25 augustus tot en met 5 september 2015. Kaarten voor het Zeeland Nazomerfestival zijn te koop via www.nazomerfestival.nl.

Saul wordt gespeeld in de Lasloods, Vlissingen. Tekst: Rob de Graaf; compositie: Boudewijn Tarenskeen; regie: Dick Hauser, spel: Dirk Roofthoof; muziek: David Kweksilber Big Band. *Soeur Sourire* is te zien in de Grote Kerk in Goes en in de Sint Baafskerk in Aardenburg. Tekst: Louis van Beek; muziek: David Cantens; regie Paula Bangels; spel: Louis van Beek en David Cantens.